સચિત્ર

બાલજીવન

પુસ્તક ૨ જું

બાલલેખન

પુસ્તક ૨જું

લેખક અને પ્રકાશક
ઓમાભાઈ કીશાભાઈ પટેલ
સુણાવ, (આણંદ થઈને)

વેચાણ વ્યવસ્થાપક
ગુર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય
ગાંધી રસ્તો, કુવારાં સામે,
અમદાવાદ.

આવૃત્તિ ૧લી | પ્રત ૧૪૦૦ | ઑક્ટોબર ૧૯૩૯

કિં. ૦-૩-૦

દેશબંધુ પ્રિંટિંગ પ્રેસ, આણંદમાં ચિમનલાલ કીશાભાઈ પટેલે છાપ્યું: તા. ૩૦-૧૦-૩૯.

નિવેદન

●

પ્રાથમિક શાળાના બીજા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓ માટે આ પુસ્તક છે. આજે જે રીતે ઘણા મોટા ભાગની પ્રાથ૦ શાળાઓમાં શિક્ષણ અપાય છે તેમાં નીચલાં ધોરણોમાં આ રીતનું લેખન કાર્ય કરાવાતું હોય એવું જાણમાં નથી. ઉપલાં ધોરણોમાં નિબંધ લેખન વગેરેને સ્થાન છે; પરંતુ એના પાયા તરીકે છેક નીચલાં ધોરણોથી બાળકો પાસે લેખનકાર્ય કરાવવું જોઇએ એમ હું માનું છું; તેથી એ માટે ઉપયોગી થઇ પડે એ દૃષ્ટિએ આ પુસ્તકોની યોજના કરી છે. એમાં બાળકની શક્તિનો ખ્યાલ રાખી ક્રમે ક્રમે અઘરું થતું જતું વસ્તુ બાળકની આગળ રજૂ થાય એવું ધ્યાન રાખ્યું છે.

બાલલેખન પુસ્તક ૧ થી ૪ બાળકોને વાપરવાના પુસ્તક તરીકે યોજાએલાં છે; છતાં જ્યાં બાળકો પાસે એ ન ખરીદાવાય ત્યાં પણ કઇ જાતનું લેખનકાર્ય કયા ધોરણનાં બાળકો પાસે કરાવી શકાય એનો ખ્યાલ આવે એટલા માટે શિક્ષકો માટે એ પુસ્તકો રાખવા જેવાં છે. કુશળ શિક્ષકો આ જાતના કોઇ પણ પુસ્તક વગર પણ પોતાની આવડતથી બાળકો પાસે લેખનકાર્ય કરાવી શકે, પરંતુ સામાન્ય શિક્ષકો માટે તો દિશાસૂચન કરાવનારાં આવાં પુસ્તકો શાળા પુસ્તકાલયમાં ખાસ રાખવાં જોઇએ એવો મારો નમ્ર મત છે.

આ પુસ્તકમાં છે તેટલું જ લેખનકાર્ય બાળકો વરસ દરમિયાન કરે એ પૂરતું નથી. અમુક કક્ષાનાં બાળકોને કઇ જાતનું લેખનકાર્ય કરવા આપી શકાય તેના કેટલાક નમૂના પુસ્તકોમાં છે. આ જાતનું, અને લેખનની શક્તિ બાળકમાં આવે એ માટે જરૂરી એવું બીજું પણ લખાણ બાળકો પાસે વધારે પ્રમાણમાં કરાવવું જરૂરી છે.

બાળકો પાસે આ પુસ્તકનો ઉપયોગ કેવી રીતે કરાવવો એ સંબંધી ધ્યાનમાં રાખવા જેવી કેટલીક બાબતો સંબંધી પહેલા પુસ્તકમાં લખવામાં આવ્યું છે. તે સૂચનાઓ ધ્યાનમાં રાખીને તે રીતે આ અને આ પછીનાં પુસ્તકોનો ઉપયોગ બાળકો પાસે કરાવવાનો છે.

પુસ્તકની ઉપયોગિતા વધે એ દૃષ્ટિએ સુધારાવધારા સૂચવતી રચનાત્મક સૂચનાઓ કરી આભારી કરવાની સૌને જાહેર વિનંતિ છે.

શાળાઓના સંચાલકોને આ પુસ્તકો ધ્યાનપૂર્વક જોઇ જવાની અને ઉપયોગી લાગે તો પોતાની શાળાઓમાં એનો ઉપયોગ કરાવી આ નમ્ર પ્રયાસમાં ઉત્તેજન આપવા વિનંતિ કરી વિરમું છું.

સુણાવ
વિજયાદશમી
સં. ૧૯૯૫

સોમાભાઇ કીશાભાઇ પટેલ

ચોપડી લખનાર વિદ્યાર્થીની હકીકત

નામ—

માતાનું નામ—

પિતાનું નામ—

રહેવાનું ઠેકાણું—

ભાઈનું નામ—

બહેનનું નામ—

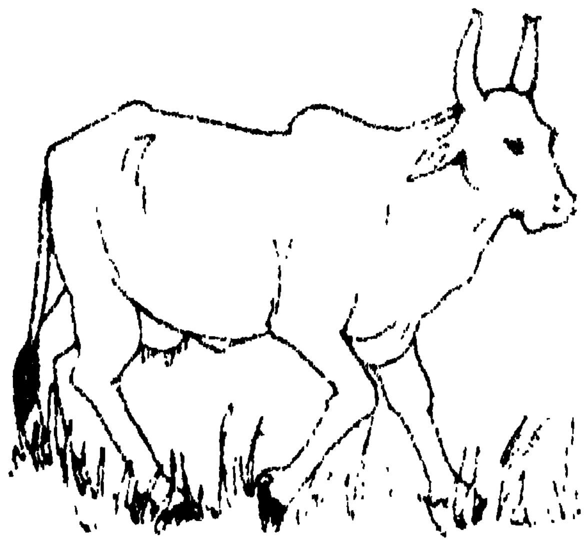
કાકાનું નામ—

મામાનું નામ—

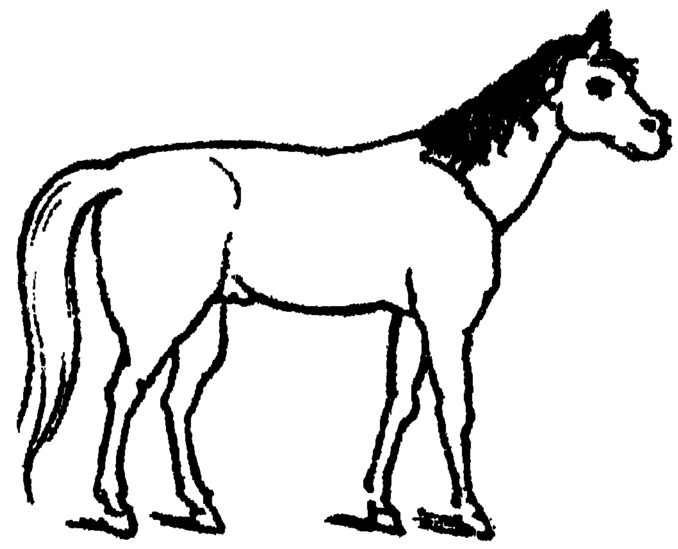
શિક્ષકનું નામ—

ભાઈબંધનું નામ—

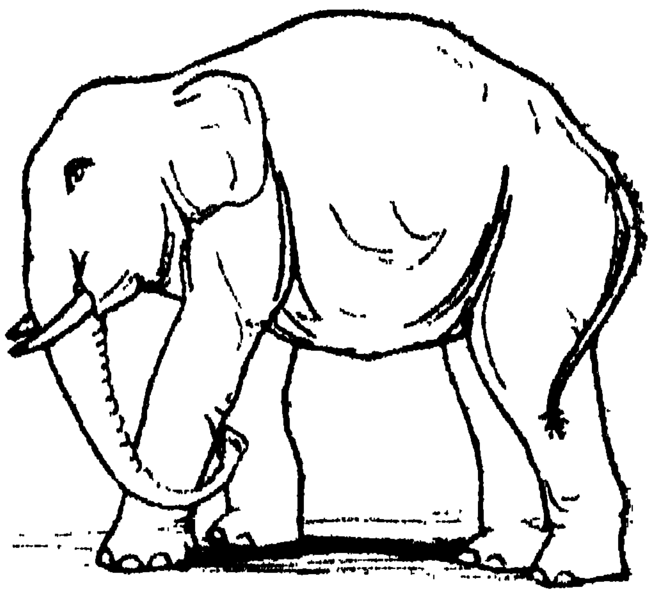
શું છે તે લખો.

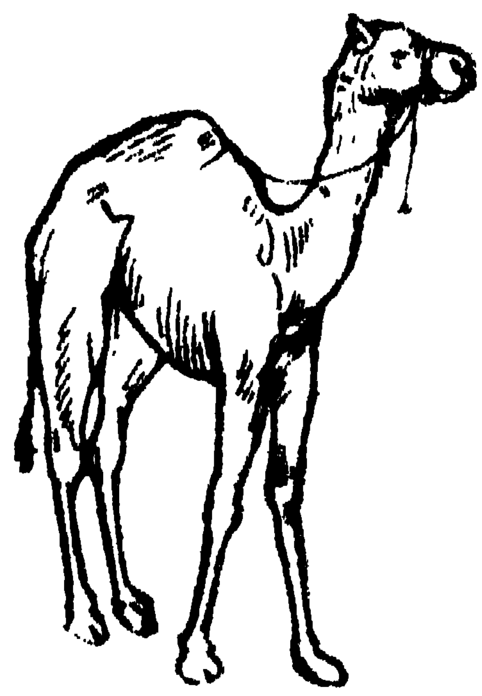
આ ગાય છે.

આ

આ

આ

આ

આ

શા કામમાં આવે છે?

હળ શા કામમાં આવે છે? ખેડવાના.

સોય શા કામમાં આવે છે?

કાતર શા કામમાં આવે છે?

કોદાળી શા કામમાં આવે છે?

રેંટિયો શા કામમાં આવે છે?

પીંજણ શા કામમાં આવે છે?

ખરપડી શા કામમાં આવે છે?

દાતરડું શા કામમાં આવે છે?

સીસાપેન શા કામમાં આવે છે?

ચોપડી શા કામમાં આવે છે?

સાવરણી શા કામમાં આવે છે?

ત્રાજવાં શા કામમાં આવે છે?

ઘંટી શા કામમાં આવે છે?

કેરી શા કામમાં આવે છે?

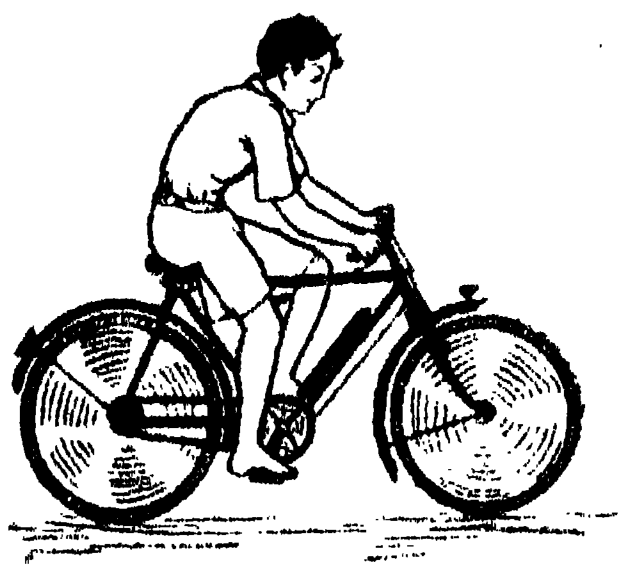
તકલી શા કામમાં આવે છે?

બચુભાઈ શું કરે છે ?

બચુભાઈ પાણી પીએ છે.

ખૂટતા શબ્દો લખી વાક્યો પૂરાં કરો.

મારે બે હાથ છે.

મારે બે

મારે બે

મારે બે

મારે એક

મારે એક

મારે એક

મારે એક

બે પાંખો હોય છે.

બે પાંખો હોય છે.

બે પાંખો હોય છે.

બે પાંખો હોય છે.

ચાંચ હોય છે.

ચાંચ હોય છે.

ચાંચ હોય છે

વાક્યો પૂરાં કરો.

પોપટ માણસ જેવું બોલે છે.

કાગડો કા કા કા કરે છે.

કોયલ

ચકલી

ઉંદર

વાંદરો

બિલાડી

દેડકો

કાબર

બકરી

કૂકડો

ઘોડો

ગધેડું

કૂતરો

મોર

જવાબ લખો.

તમારે કેટલા હાથ છે?

મારે બે હાથ છે.

ચકલીને કેટલી ચાંચ હોય છે?

ગાયને કેટલા પગ હોય છે?

મોરને કેટલી આંખો હોય છે?

બળદને કેટલાં શીંગડાં હોય છે?

પોપટને કેટલી પાંખો હોય છે?

હાથીને કેટલી સૂંઢ હોય છે?

તમારે કેટલા દાંત છે?

અનાજનાં નામ લખો.

બાજરી

ગામનાં નામ લખો.

સુણાવ

શહેરનાં નામ લખો.

અમદાવાદ

મહિનાનાં નામ લખો.

કારતક

નમૂના જેવાં વાક્યો લખો.

મને કેરી ભાવે છે.

મને ____ ભાવે છે.

____ ____ ભાવે છે.

દૂધીનું શાક થાય છે.

____ શાક ____ ____

____ શાક ____ ____

મને પૂનમનો ચાંદો ગમે છે.

____ ____ ____ ગમે છે.

____ ____ ____ ગમે છે.

____ ____ ____ ગમે છે.

મેં નારંગી ખાધી છે.

____ ____ ખાધી છે.

____ ____ ખાધી છે.

____ ____ ખાધી છે.

____ ____ ખાધી છે.

____ ____ ખાધી છે.

જોડાક્ષરવાળા શબ્દો લખો.

કહ્યું

વાક્યો પૂરાં કરો.

આંબે કેરી થાય છે.

લીમડે

વડે

બોરડીએ

દાંતથી

જીભથી

પગથી

હાથથી

મોચી

હજામ

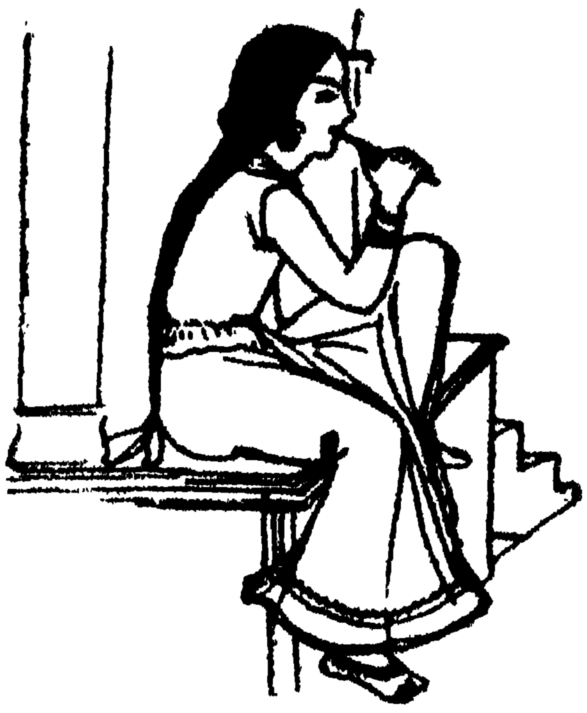
સોની

ધોબી

દરજી

લુહાર

બબીબહેન શું કરે છે?

બબીબહેન દાતણ કરે છે.

વાક્યો પૂરાં કરો.

છરી લોઢાની બને છે.

સોય

કોદાળી

શીશી

ઈંટો

કપડાં

બંગડી

પતંગ

રેંટિયો

ખુરશી

ચોપડી

જોડા

કાતર

કામળા

દડો

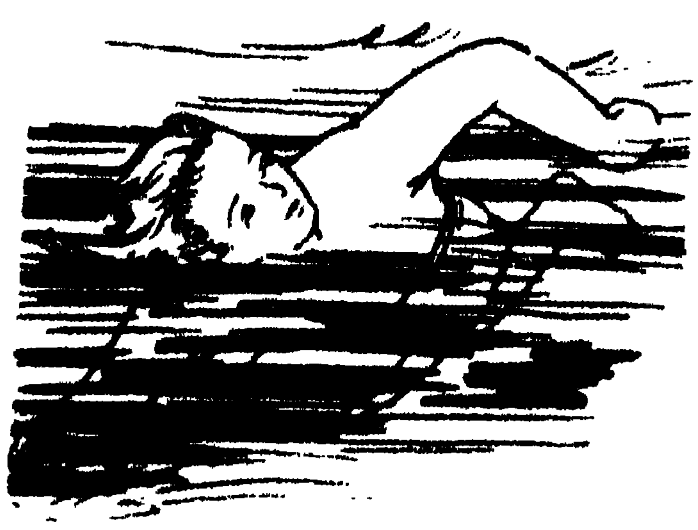
બારણાં

બચુભાઈ શું કરે છે?

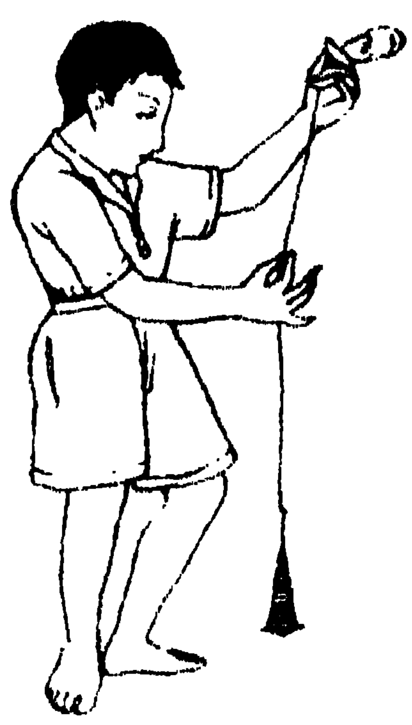

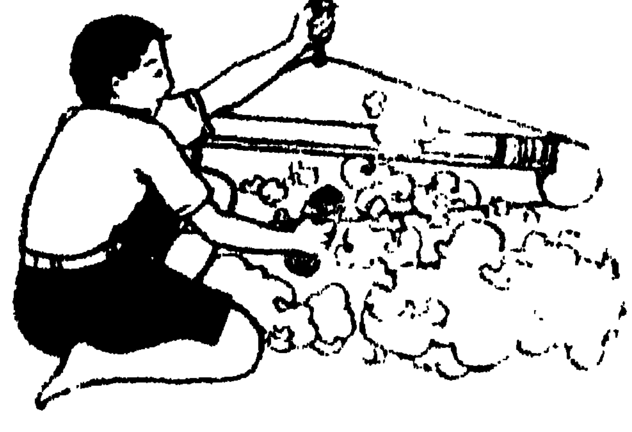

બચુભાઈ પાણી પાય છે.

જવાબ લખો.

કોણ અનાજ પકવે છે?

ખેડૂત અનાજ પકવે છે.

કોણ જોડા સીવે છે?

કોણ કપડાં સીવે છે?

કોણ હળ બનાવે છે?

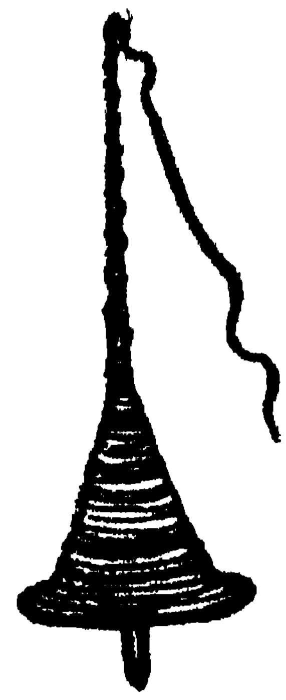
કોણ ઘર ચણે છે?

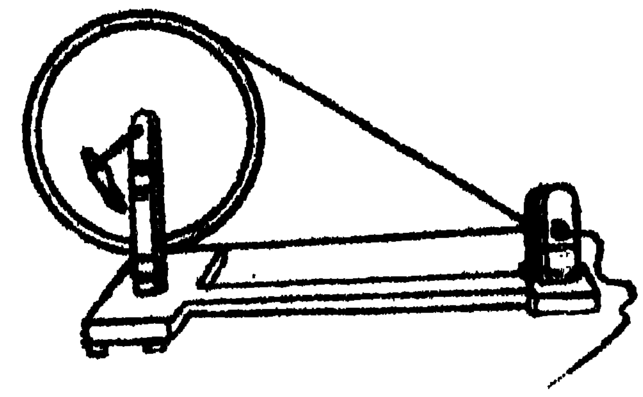
કોણ કોદાળી બનાવે છે?

કોણ મીઠાઈ બનાવે છે?

કોણ માટીનાં વાસણ બનાવે છે?

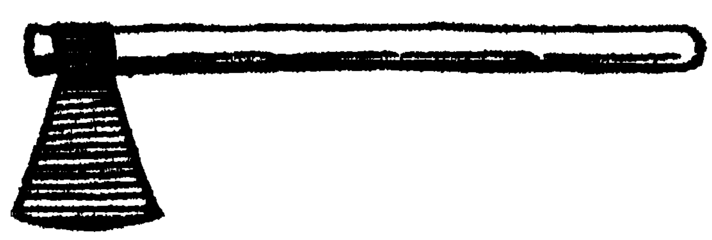
નીચેનાં શું છે અને એનાથી શું થાય છે?

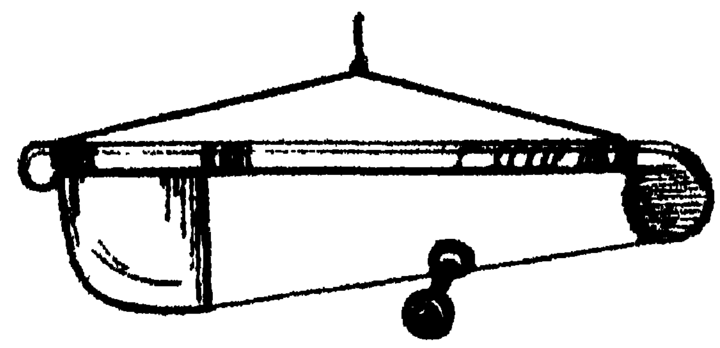

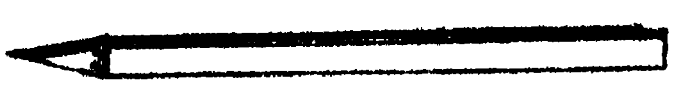

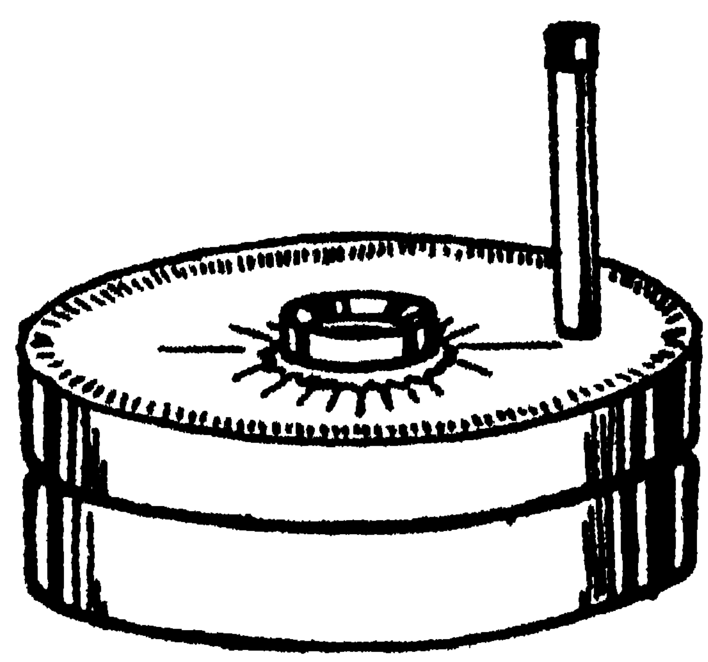
આ તકલી છે.

એનાથી કંતાય છે.

વાક્યો પૂરાં કરો.

પીંજણથી ___ રૂ ___ પીંજાય ___ છે.

ચરખાથી ______________________

રેંટિયાથી ______________________

સોયથી ______________________

તકલીથી ______________________

કુહાડીથી ______________________

છરીથી ______________________

ખરપડીથી ______________________

કોદાળીથી ______________________

હળથી ______________________

કરવતથી ______________________

કુંચીથી ______________________

કાતરથી ______________________

ઈંટોથી ______________________

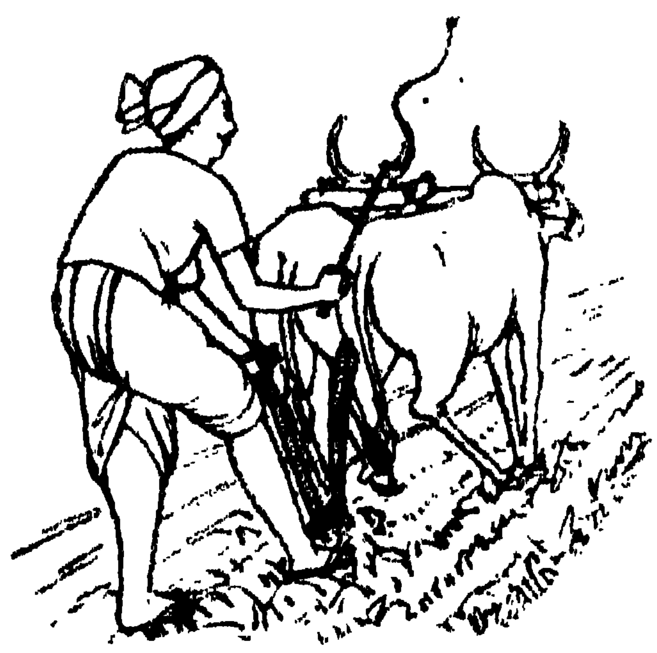
કોણ છે? — શું કરે છે?

આ માળી છે.
તે પાણી પાય છે.

આ
તે

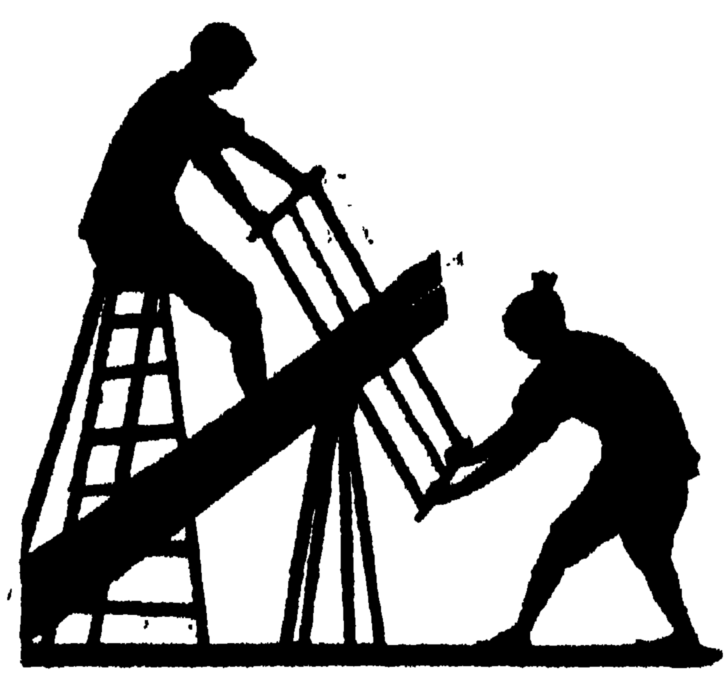
આ
તે

આ
તે

આ
તે

આ
તે

નીચેનાં વાક્યોમાં ખોટી હકીકત છે.
તમે નીચે સાચી હકીકતવાળાં વાક્યો લખો.

શિયાળામાં ખૂબ વરસાદ પડે છે.

શિયાળામાં ખૂબ .... પડે છે.

ઉનાળામાં ખૂબ ટાઢ પડે છે.

ઉનાળામાં ખૂબ .... પડે છે.

ચોમાસામાં વરસાદ વરસતો નથી.

ચોમાસામાં વરસાદ ....

પોપટનો રંગ કાળો હોય છે.

પોપટનો રંગ .... હોય છે.

કાગડાનો રંગ લીલો હોય છે.

કાગડાનો રંગ .... હોય છે.

હળદરનો રંગ ધોળો હોય છે.

હળદરનો રંગ .... હોય છે.

લીંબુ ખારું લાગે છે.

લીંબુ .... લાગે છે.

સાકર કડવી લાગે છે.

સાકર .... લાગે છે.

વાક્યો પૂરાં કરો.

રૂનો રંગ ધોળો હોય છે.

_____ ધોળો હોય છે.

_____ ધોળો હોય છે.

_____ કાળો હોય છે.

_____ કાળો હોય છે.

_____ લીલો હોય છે.

_____ લીલો હોય છે.

_____ પીળો હોય છે.

_____ પીળો હોય છે.

_____ લાલ હોય છે.

_____ લાલ હોય છે.

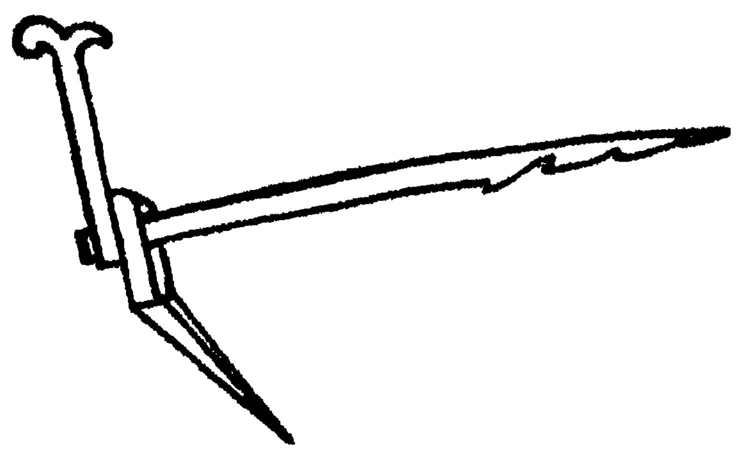
_____ કડવી લાગે છે.

_____ ગળી લાગે છે.

_____ તીખું લાગે છે.

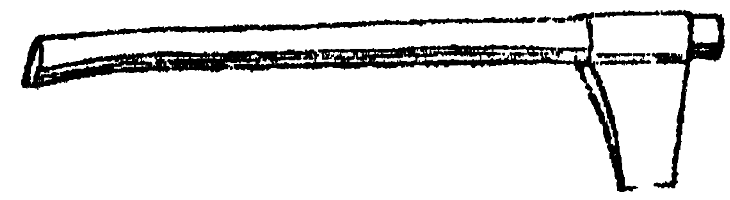
_____ ખાટું લાગે છે.

શું છે ? શા કામમાં આવે છે ?

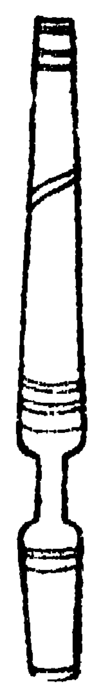
આ હળ છે.

તેનાથી ખેતર ખેડાય છે.

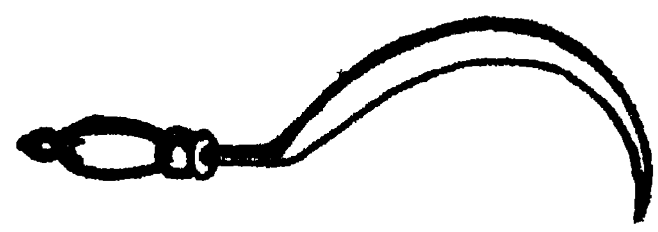
આ

તેનાથી

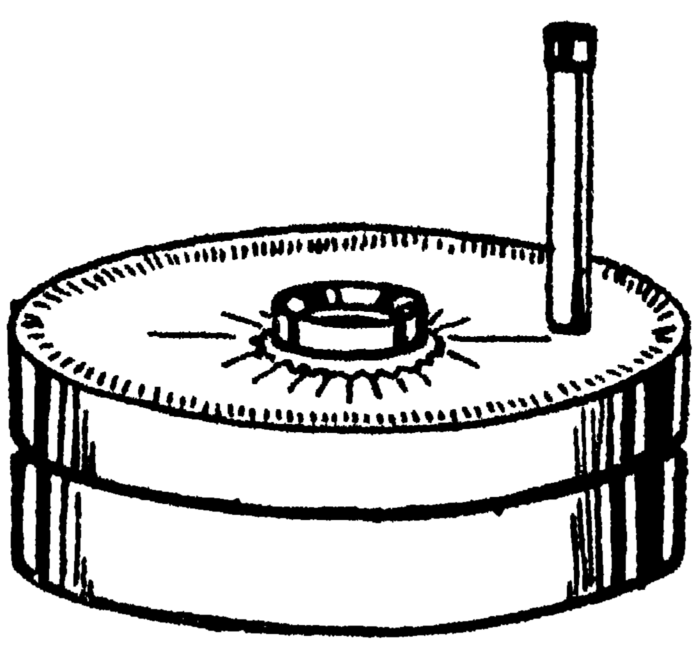
આ

તેનાથી

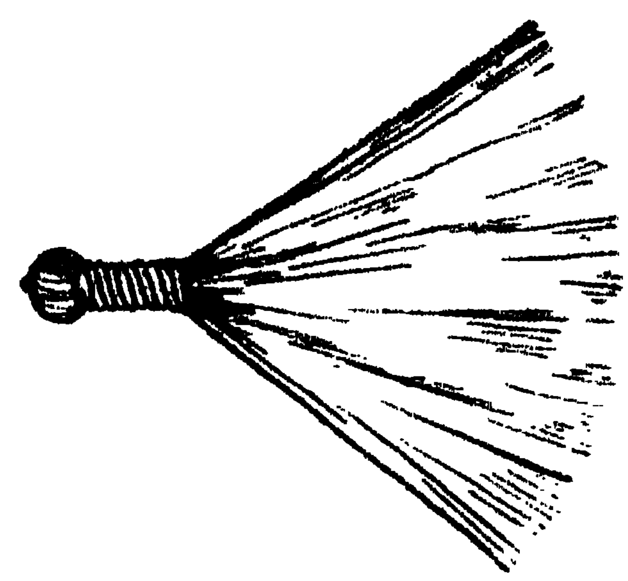
આ

તેનાથી

આ

તેનાથી

આ

તેનાથી

વાક્યો પૂરાં કરો.

મેં ......કોયલ...... જોઈ છે.

મેં .... જોઈ છે.

મેં .... જોઈ છે.

મેં .... જોયા છે.

મેં .... જોયા છે.

મેં .... જોયા છે.

મેં .... જોયા છે.

મેં .... જોયું છે.

મેં .... જોયું છે.

મેં .... જોયું છે.

મેં .... જોયાં છે.

મેં .... જોયાં છે.

મેં .... જોયાં છે.

મેં .... જોયાં છે.

વાક્યો પૂરાં કરો.

ગાય

બળદ

સીસાપેનથી

ખાંડ

આંધળો માણસ

ચલાય નહિ.

દેખાય નહિ.

બોલાય નહિ.

ચવાય નહિ.

સંભળાય નહિ.

શિયાળામાં ખૂબ

ઉનાળામાં ખૂબ

ચોમાસામાં

વરસના મહિના

અઠવાડિયાના

ચાંદો

સૂરજ

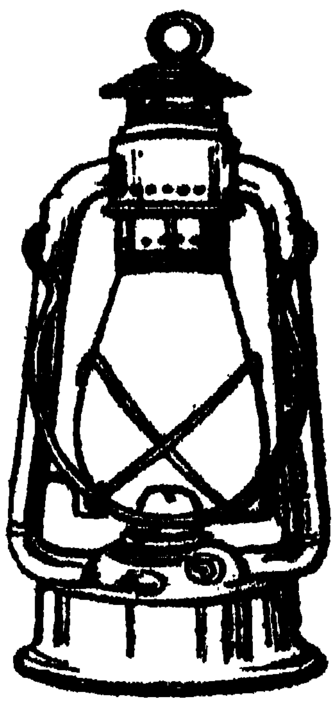
આકાશ

નીચેના શબ્દ વાપરી વાક્યો બનાવો.

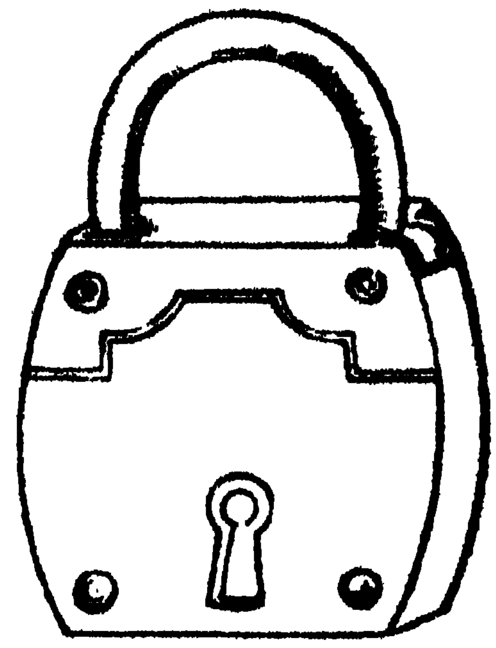
છોકરો, ફૂલ, પક્ષીઓ, વાંદરા, પવન, ગાય, કૂતરો, મોર, તારા, ગધેડું, કેરી, કેળાં, દાડમ, દરજી, સુથાર.

પેલો છોકરો કાંતે છે.

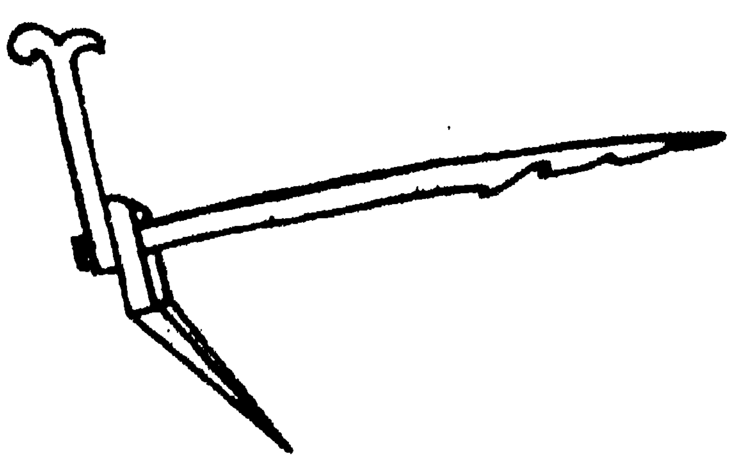
શું છે? શાનું બનેલું છે?

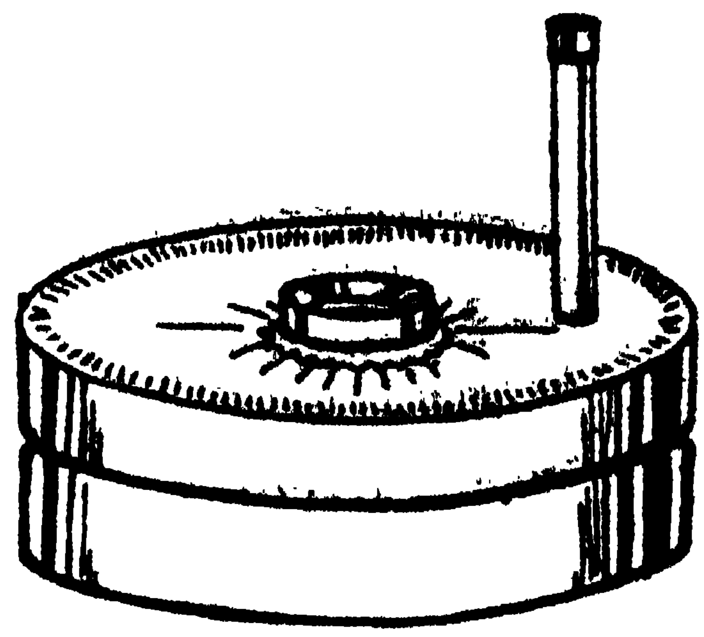
આ ફાનસ છે.
તે પિત્તળનું બનેલું છે.

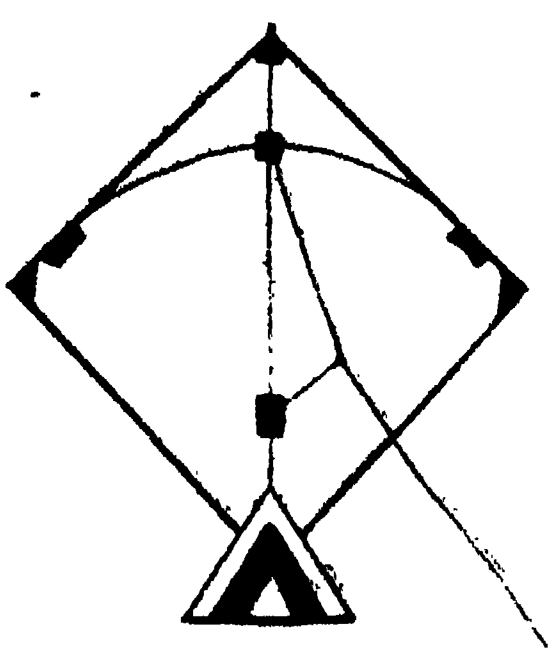
આ
તે

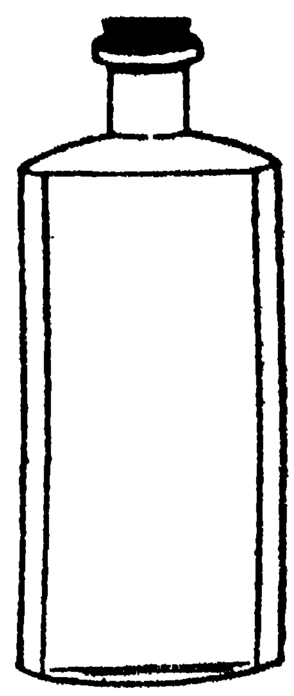
આ
તે

આ
તે

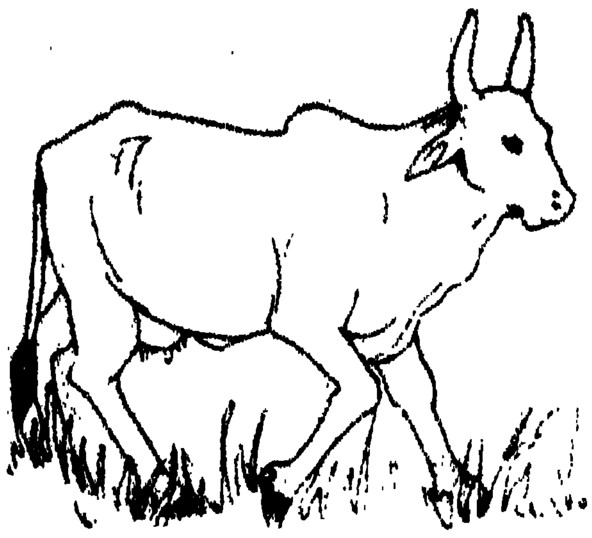

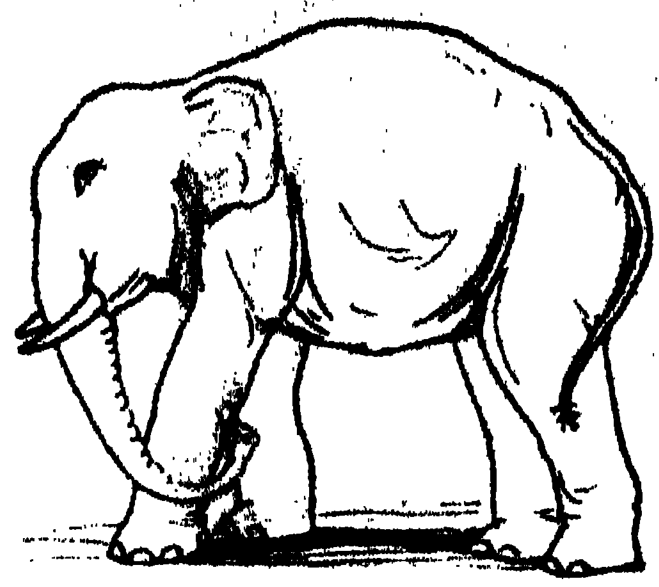
આ
તે

આ
તે

નીચેનાં ચિત્રો સંબંધી બબ્બે વાક્યો લખો.

આ ગાય છે.

તે દૂધ આપે છે.

